

Е ISSN 0134 — 6393

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
САДІВНИЦТВА**

засновано в 1926 р.

Частина 2
Економіка

**ВИПУСК
75**

Умань — 2011

Включено до переліків №1 і №6 фахових видань ВАК України з сільськогосподарських та економічних наук (Бюлетень ВАК України №8 і №11, 2009 рік).

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства аграрної політики України та науково-дослідних установ УААН.

Редакційна колегія:

А.Ф. Головчук — доктор техн. наук (відповідальний редактор), С.П. Сонько — доктор геогр. наук (заступник відповідального редактора), О.І. Здоровцов — доктор економ. наук, Л.В. Молдаван — доктор економ. наук, А.С. Музиченко — доктор економ. наук, В.С. Уланчук — доктор економ. наук, О.М. Шестопад — доктор економ. наук, О.О. Школьній — доктор економ. наук, О.О. Непочатенко — доктор економ. наук, С.П. Полторецький — кандидат с.-г. наук (відповідальний секретар).

Рекомендовано до друку вченою радою УНУС, протокол № 4 від 10 лютого 2011 року.

Адреса редакції:

м. Умань, Черкаської обл., вул. Інститутська, 1.

Уманський національний університет садівництва, тел. : 3–22–35

Свідectво про реєстрацію KB № 13695 від 03.12.07 р.

© Уманський національний університет садівництва, 2011

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

<i>А.Ф. Головчук</i>	ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНИХ ВНЗ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	9
<i>О.Я. Ярошевич</i>	ЗНАЧЕННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ В ПЕНСІЙНОМУ СТРАХУВАННІ ПРАЦІВНИКІВ РОСЛИННИЦЬКИХ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ.....	24
<i>В. В. Асташова</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОСЛИННИЦТВІ.....	29
<i>Т.М. Безродна</i>	ОЦІНКА ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	36
<i>О. В. Безсмертна, І. В. Шварц</i>	ЛОГІСТИКА УПРАВЛІННЯ ПОСТАВКАМИ МОЛОКА НА МОЛОКОПЕРЕРОБНІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ.....	44
<i>І.А. Бержанір</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	50
<i>П.К. Бечко, І.В. Осокін</i>	ДОВГОСТРОКОВЕ БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	54
<i>В.Г. Бєляєв</i>	НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....	61
<i>В.В. Бобко</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	66
<i>П.М.Боровик, С.М. Подзигун</i>	ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ БАЗИ СПРАВЛЯННЯ ФІКСОВАНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПОДАТКУ.....	71
<i>А.П. Бурляй</i>	ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ФАКТОРАМИ ВИРОБНИЦТВА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	77
<i>О.А.Вінницька</i>	СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВІННИЧЧИНИ.....	87

<i>Г.Ф. Мазур</i>	МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	93
<i>Н.І. Гвоздєй</i>	ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	100
<i>М.О. Гоменюк</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	107
<i>Р.Б. Гузар</i>	ПІДХОДИ І МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	116
<i>А. В. Гуменюк</i>	ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ В ОВОЧЕПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ.....	124
<i>В.С. Уланчук, С.М. Дишлюк</i>	ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА РІПАКУ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	129
<i>А.В. Доронін</i>	ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....	137
<i>О.В. Жарун</i>	ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК.....	150
<i>І.Ф. Ясіновська</i>	ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВЩИНИ.....	155
<i>Н.А. Іванова, О.М. Панцанна</i>	ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	160
<i>О. А. Клименко</i>	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	166
<i>І.М. Козлова</i>	РОЛЬ ТОРГОВО-ПОСЕРЕДНИЦЬКИХ СТРУКТУР У РОЗДРІБНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ М'ЯСА.....	172
<i>С.М.Колотуха</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	183
<i>Є. М. Комісаренко</i>	ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ РОЗВИТКУ ПРОДУКТОВИХ ПІДКОМПЛЕКСІВ.....	190

<i>О.І. Кондратюк, І.С. Пахольчук</i>	ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПЕРІОДУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	194
<i>С.В. Кравчук, В.І. Гайдай</i>	ПРЯМА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ.....	199
<i>І. В. Кузьменко</i>	СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	207
<i>В.І. Лихацький, К.В. Шевчук, О.Г. Мачушенко, Н.П. Зозуля</i>	ЕКОНОМІЧНА І БІОЕНЕРГЕТИЧНА ОЦІНКА РОЗСАДНОГО ВИРОЩУВАННЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ.....	215
<i>Ю.П. Мазур</i>	ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ.....	223
<i>М.І. Мальований</i>	МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ.....	229
<i>В.В. Мельник</i>	ПРОБЛЕМИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РЕФОРМУВАННЯ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	238
<i>К.М. Мельник</i>	КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	245
<i>Р. П. Мудрак</i>	РОЗВИТОК БУРЯКО-ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА КРАЇНИ.....	250
<i>В. Ф. Невлад</i>	ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ.....	259
<i>О.О. Непочатенко, В.П. Бечко</i>	ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ АГРОФОРМУВАНЬ.....	267
<i>Ю.О. Нестерчук, О.М. Геркіял</i>	ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ У СІВОЗМІНІ.....	273
<i>В.В. Оникієнко</i>	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА НА ЧЕРКАЩИНІ.....	279
<i>О.О. Поліщук</i>	ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	287

<i>О.О. Непочатенко, О.В. Пушка</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ВИРОБНИЧИХ РИЗИКІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	292
<i>В.М. Рудой</i>	ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ІНСТИТУЦІЙНИХ ІНВЕТОРІВ.....	297
<i>Р.П. Саблук</i>	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КОРПОРАТИЗАЦІЇ В АПК.	305
<i>А.М. Сиротюк</i>	ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК ОДИН З КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	311
<i>С.Д. Скуртол</i>	МОДИФІКАЦІЯ ЦІН ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ.....	317
<i>І.Б. Тернавська</i>	РОЛЬ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ГАРАНТУВАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ	327
<i>І.В. Ткачук</i>	ГРОШІ ТА ГРОШОВІ ПОТОКИ СІЛЬСЬКОГОСПО- ДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	334
<i>А.Ю. Токар, П.Ю. Волошенюк, О.Г. Мачушенко, Н.С. Руда, Л.С. Миронюк</i>	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОНСЕРВУВАННЯ ПРОДУКТІВ З ЙОШТИ.....	346
<i>О.М. Транченко</i>	БАГАТОФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	351
<i>А. І. Уланчук, К. Ю. Федосєєва</i>	СТАН РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ ТА ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	358
<i>В.М. Франчук</i>	ЗНАЧЕННЯ ОСВІТНЬО-ФАХОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	364
<i>М.А. Коротєєв, А.О. Харенко</i>	РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	371
<i>Т. В. Шиманська</i>	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	377
<i>О.А. Шуст</i>	ІМПОРТ М'ЯСОПРОДУКТІВ В УКРАЇНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ	383

<i>О.В. Мирна</i>	ПРОГНОЗУВАННЯ ЕНЕРГОЄМНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ М'ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	390
<i>С.П. Ткачук</i>	СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА ТА МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	395
<i>К.Ф. Улянич, Ю.В. Улянич</i>	МОТИВИ ДО ІННОВАЦІЙ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	402
<i>Л.М. Малюга</i>	КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ.....	408
<i>Г.Б. Бобов</i>	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ У ЦУКРОБУРЯКОВІЙ ГАЛУЗІ.....	415
<i>В.Д. Каричковський</i>	ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА СУЧАСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	424

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

С.М.КОЛОТУХА, кандидат економічних наук

Розглянуто стан, тенденції та вдосконалення механізму фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств у контексті сучасних умов. Вносяться пропозиції з активізації інвестиційних процесів в аграрній галузі, вдосконаленню кредитного механізму і методів фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників.

В сучасних умовах об'єктивно назріла необхідність виведення аграрної реформи на новий рівень і прискорення темпів її практичної реалізації. Найбільш важливими чинниками цього процесу є фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва.

Незважаючи на величезний потенціал, сільське господарство України досі залишається малоефективним і неконкурентоспроможним, а цілий ряд організаційних і фінансових проблем — нерозв'язаними. Невирішеність зазначених проблем стримує процес фінансової стабілізації, подальшого розвитку і зміцнення аграрного сектору економіки України.

В Україні об'єктивно немає можливості для суттєвої підтримки сільськогосподарських товаровиробників та еквівалентного обміну продукцією між сільським господарством і промисловістю. Диспропорції тут величезні, що є результатом міжгалузевої розбалансованості. Переважна більшість промислових та інших галузей народного господарства країни має більш сприятливі економічні умови, яких не має сільське господарство — одна з базових галузей суспільства.

Методика досліджень. В основу досліджень покладено діалектичний та економіко-статистичний методи пізнання економічних процесів.

Результати досліджень. Недостатній рівень державної підтримки вітчизняного сільгосптоваровиробника об'єктивно поставили підприємства в розряд збиткових. А відтак ресурси не надходять до сільськогосподарських підприємств, а банківський капітал в основному обертається в імпортно-експортній торгівлі, обслуговує лише сферу обігу. Ускладнює ситуацію й неорганізованість внутрішнього ринку, який не забезпечує належних нагромаджень для відтворення.

Сформульовані в результаті дослідження заходи з формування інфраструктури аграрного сектора, які розкривають інвестиційну привабливість галузі, можна узагальнити у наступну систему (рис. 1).

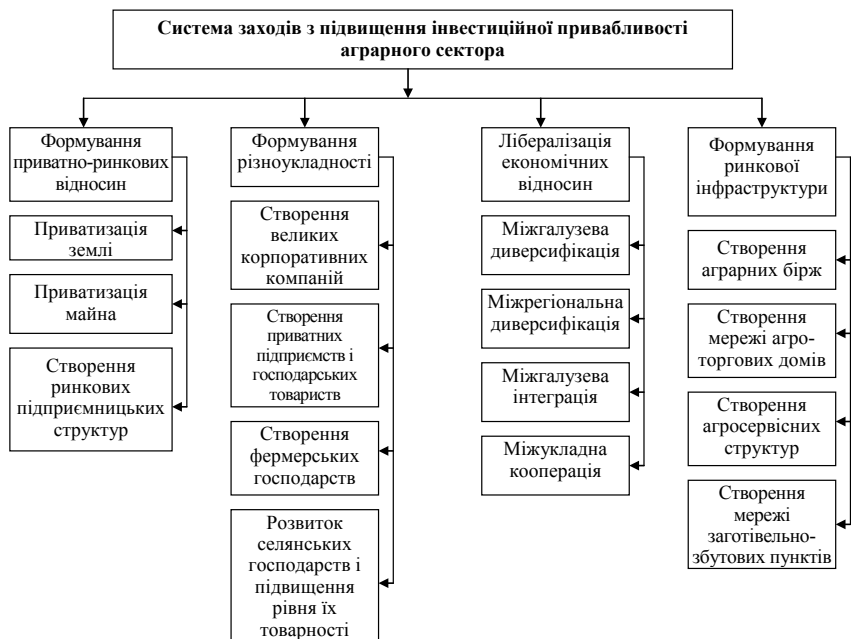

Рис. 1. Система заходів з підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора

Повнота реалізації цих передумов залежить від ефективного поєднання всіх інших складових інвестиційної привабливості (насамперед ресурсної, інфраструктурної, збутової) із перевагами, створеними у процесі здійснення аграрної реформи. У зв'язку з цим особливу увагу необхідно приділити інформуванню іноземних інвесторів з новими ринковими можливостями функціонування аграрного сектора України. Таким чином, система ринкових передумов, які розкривають інвестиційну привабливість аграрного сектора України, досить широка. За цих умов важливо знайти прийнятну для кожного підприємства, з урахуванням галузевих і регіональних особливостей, стратегію реалізації інвестиційного проекту, з використанням якомога ширшого комплексу механізмів інвестиційної привабливості.

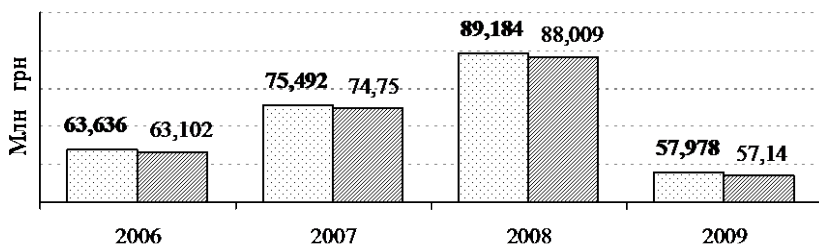
Для формування інвестиційної привабливості АПК необхідна насамперед політична стабільність в Україні, формування перспективної стратегії розвитку аграрної галузі з врахуванням інтересів сільськогосподарських товаровиробників.

Водночас, фінансування освоєння (використання) інвестицій в основний капітал сільського господарства за рахунок бюджетних коштів

має незначну частку загального фінансування інвестицій у галузь. Зокрема, у 2008 році частка державного бюджету становила лише 3,8% загального обсягу інвестицій, а використовувалися ці кошти переважно у сфері надання послуг у рослинництві та тваринництві й облаштування ландшафту (59,6%), хоча частка зазначеної сфери в освоєних інвестиціях мала лише 5%.

Зазначені тенденції свідчать про те, що спадаюча динаміка інвестиційних процесів у сільському господарстві зумовлена переважно зовнішніми факторами, тобто напряду, не пов'язаного із результатами діяльності галузі. Зберігаючи інвестиційну привабливість, сільське господарство, як й інші сфери економіки, потерпає від загальної нестачі інвестиційних ресурсів у країні та поза її межами.

Насамперед, це стосується суттєвого зниження обсягів бюджетного фінансування галузі. Якщо останніми роками видатки зведеного і державного бюджету на сільське господарство стабільно зростали, то у 2009 році обсяги фінансування суттєво скоротилися (рис. 2). При цьому планові видатки (з урахуванням змін) зі зведеного бюджету у 2009 році були скорочені проти плану 2008 року на 38,4%.

Рік

Рис. 2. Обсяги видатків бюджету на сільське господарство у 2006–2009 рр., млн. грн.:

□ – зведений бюджет;

▨ – державний бюджет.

В умовах кризи галузь не може розраховувати на суттєве збільшення бюджетних асигнувань. Так, бюджетом 2010 року для Мінагрополітики передбачено видатків 7,1 млрд. грн., тобто на 12,5% більше, ніж було виділено у 2009 році. Причому 40% цих видатків заплановано для фінансування із спеціального фонду, тобто за рахунок менш стабільних джерел наповнення бюджету. Щодо видатків розвитку, то їхня питома вага становить 34,5% планових видатків держбюджету для Мінагрополітики, причому 86,3% — за рахунок видатків спеціального фонду. [1]

Позиція ставлення банківських установ до сільськогосподарських товаровиробників відображає ставлення держави до аграрної галузі в цілому.

Проте аграрний сектор економіки виконує невласливу йому соціальну функцію держави щодо забезпечення населення дешевими продуктами харчування, виступає кредитором для інших галузей в цілому (одне робоче місце в сільському господарстві дає роботу 10 працівникам у суміжних галузях). Механізм кредитного забезпечення підприємницької діяльності в аграрній галузі зображено на схемі (рис. 3).

Рис. 3. Орієнтована схема практичної реалізації механізму кредитного забезпечення підприємницької діяльності аграрної галузі

Головні стратегічні завдання, які мають забезпечити подальший розвиток аграрного сектору України, мають комплексний характер. Йдеться, зокрема, про лібералізацію ринку сільського господарства, збільшення державної бюджетної підтримки розвитку цієї галузі, подальший розвиток системи кредитування села, активніше залучення інвестицій у галузь. У цьому контексті позитивним моментом є досвід надання фінансової допомоги аграріям в економічно розвинених країнах (табл. 1). За експертними оцінками державна підтримка АПК повинна була становити близько 25 млрд. грн. Проте, судячи з кризового стану економіки країни, впровадження цих заходів набуває характеру віртуальності.

1. Обсяг державної фінансової підтримки сільського господарства в 2005 році, у млрд. дол. США

Країна	Сукупна бюджетна підтримка аграріїв
Європейський союз	133,8
США	42,7
Канада	6,0
Швейцарія	5,6
Норвегія	2,9
Росія (у вигляді прямих субсидій сільськогосподарським організаціям)	0,9

Актуальним питанням для аграрної галузі залишається ліквідація диспаритету цін на продукцію промисловості і сільського господарства, що призвело до дефіциту обігових коштів в АПК близько 100 млрд. грн. на рік.

Ліквідація диспаритету цін має відбуватися завдяки перерозподілу прибутку, який отримується у ланцюжку «виробник — переробник — продавець», таким чином, щоб усі учасники цього процесу одержували рівноцінні, справедливі прибутки. Для регулювання цін доцільно ухвалювати кожні 5 років спеціальний закон, який визначає обсяги виробництва та максимальні і мінімальні ціни на основні види сільськогосподарської продукції (досвід США).

Сільськогосподарські підприємства використовують різні кредитні інструменти з метою покриття потреб виробництва у фінансових ресурсах. Серед них найбільшого поширення набули банківське кредитування, спрямоване переважно на покриття поточних господарських потреб, та фінансовий лізинг, що забезпечує оновлення матеріально-технічної бази аграріїв. (табл. 2).

Здійснюючи комерційне кредитування, більшість сільськогосподарських підприємств здатні розширити обсяги продажу товарів. Проте стримуючим фактором розвитку комерційного кредитування є необхідність інвестування постачальником значних коштів у оборотний капітал.

2. Використання кредитних інструментів сільськогосподарськими підприємствами України у 2006–2009 роках

Вид кредитного інструменту	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2009 р. до 2006 р., %
Банківські кредити, млн. грн.	17395	11874	28812	26026	149,6
Фінансовий лізинг, млн. грн.	951	1518	2713	328	34,5
Факторинг, млн. грн.	0	0	6	0	

Альтернативою самостійному розширенню комерційного кредиту є факторинг, який здатен позитивно вплинути на ефективність управління дебіторською заборгованістю сільськогосподарських підприємств, відчутно збільшити обсяги залучених ресурсів тощо. У цьому зв'язку надалі потрібні наукові дослідження інституційного середовища та методологічне обґрунтування засад факторингового обслуговування сільськогосподарських підприємств. [2]

Особливості сільськогосподарських підприємств зумовлюють розвиток довгострокового банківського кредитування, що дозволить розробити довготермінову стратегію їх розвитку.

Динаміка довгострокового банківського кредитування сільського господарства протягом останніх років має позитивну тенденцію, але досягнутий обсяг кредитування не відповідає потребам галузі. До основних причин гальмування динамічного росту довгострокових кредитних вкладень можна віднести наступні:

нестабільний фінансовий стан аграрних підприємств;

1) недостатнє правове регулювання відносин, пов'язаних із забезпеченням кредитів;

2) високі відсоткові ставки;

3) низький рівень розвитку інфраструктури ринку кредитів.

Перераховані фактори призвели до того, що тільки незначна частина банків здійснює довгострокове кредитування аграрної галузі і то на досить жорстких умовах. [3]

Висновки. Основні положення та заходи щодо стабілізації стану в аграрному секторі економіки в сучасних умовах і зміна мотиваційного компонента інвестиційної діяльності банків у даному сегменті ринку вимагають проведення наступних заходів.

1. Уряду України та Міністерству аграрної політики України, на наш погляд, доцільно:

- забезпечити якість економічного росту всіх стратегічних галузей (а сільське господарство відноситься до таких) з приросту основних економічних параметрів. Продовжити позитивні новачі в частині визначення національних пріоритетів при розробці державного бюджету країни;
- розробити та забезпечити підтримку рентабельності аграрної галузі на відповідному рівні. Виходячи з цього, перспективним

- бачиться розробка та впровадження зваженої системи страхування доходів сільськогосподарських товаровиробників;
- визначити в податковому законодавстві норми, що дають право на одержання пільг суб'єктами господарювання, які інвестують певну величину свого прибутку в аграрний сектор економіки;
- посилити митний контроль введення іноземної сировини продовольства.

2. Уряду України разом із Національним банком України за участі банківської системи:

- оцінити ймовірність переваг від зниження (мінімізації або диференціації ставок) податку на прибуток банків — з доходів, що направляють на кредитування підприємств аграрної сфери економіки;
- забезпечити практичну можливість установа на рівні уряду України так званих «стель лихварства» (широко розповсюджених у США) для запобігання надмірного завищення ставок пропозицій комерційними банками;
- створити фонд розвитку села, який міг би наповнюватися за рахунок одновідсоткового збору з товарообігу, який становить понад 2 трильйони гривень. У такий спосіб можна роздобути для розвитку сільського господарства близько 22 мільярдів гривень;
- на базі універсального кредитного інституту розробити структуру спеціалізованого сільськогосподарського банку (за типом розповсюдженого в західній практиці банку розвитку) [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лупенко Ю.О., Лупенко Є.І. Фінансування інвестицій у сільськогосподарське виробництво. // Економіка АПК. — 2010. — №10. — С. 123.
2. Масловська Л.Ц., Абрамова І.В., Недільська Л.В. Операції факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю сільськогосподарських підприємств. // Фінанси України. — 2010. — №6. — С. 106.
3. Гідулян А. Розвиток спеціалізованих агропромислових банків в Україні // Вісник НБУ. — 2010. — №1 (167) — С. 19.
4. Колотуха С.М., Коваленко І.Ф., Борейко І.П. Проблеми та перспективи банківського кредитування аграрної галузі регіону. // Банківська справа. — 2009. — №5. — С. 80.

Одержано 2.11.10

Рассматриваются проблемы развития кредитных отношений банковского сектора и сельскохозяйственных товаропроизводителей в новых условиях хозяйствования. Вносятся предложения относительно активизации инвестиционного процесса в аграрной отрасли.

Ключевые слова: кредит, кредитное обеспечение, инвестиции, государственная поддержка.

The issues of the development of credit relations between the bank sector and farm producers in new management conditions are considered. The proposals how to intensify the investment process in agrarian sector are suggested.

Key words: credit, credit backing, investment, state support.

УДК 338.439

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ РОЗВИТКУ ПРОДУКТОВИХ ПІДКОМПЛЕКСІВ

Є. М. КОМІСАРЕНКО, кандидат економічних наук

Розглянуто основні аспекти дотримання продовольчої безпеки та сталості розвитку продуктових підкомплексів. Визначено умовний алгоритм аналізу рівня продовольчої безпеки для досягнення прогнозованого рівня сталості розвитку регіонального продовольчого підкомплексу.

Перспективний розвиток економіки ґрунтується на виважених прогнозних оцінках життєво важливих показників країни. Питання продовольчого забезпечення та доступності для населення продуктів харчування є одним з пріоритетних у розвитку країни. Саме тому дослідження забезпечення населення продукцією сільськогосподарського виробництва, її якості, кількості і доступності (як фізична так і матеріальна) — комплексно поєднані в категорії забезпечення сталості розвитку продовольчих підкомплексів — є питанням продовольчої безпеки.

Фундаментальні основи дослідження окресленого питання заклали економісти-науковці: В. Бойко [1], В. Власов [2], М. Гладій, О. Крисальний, І. Кириленко, В. Месель-Веселяк, Б. Пасхавер [4], П. Саблук [3], В. Ситник, Л. Худолій, О. Шубравська та інших.

Проведене реформування аграрної галузі та розпаювання землі повинні були створити оптимальні ринкові умови через виважену цінову, податкову, митну політику, державну підтримку аграрних виробників, обґрунтоване науково-технічне і технологічне забезпечення. Проте, наслідками перших хвиль аграрної реформи стали: лібералізації цін і виробництв, реорганізації та роздрібнення сільськогосподарських підприємств, неможливість держави провадити довгострокову та виважену фінансову підтримку матеріального і технічного стану агропромислового комплексу. Як наслідок — зруйнована виробнича база, деградація родючості ґрунтів, знищення тваринницьких комплексів тощо.